

RÁKOS VIDÉKE

TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI HETILAP

RÁKOSSZENTMIHÁLY NAGYKÖZSÉG HIVATALOS LAPJA.

A MÁTYÁSFÖLDI NYARALÓTULAJDONOSOK EGYESÜLETE, A BUDAPEST X. KER. RÁKOSI KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS JÓTÉKONYSÁGI EGYESÜLET, RÁKOSSZENTMIHÁLY ÉS VIDÉKE ELSŐ TAKARÉK- ÉS HITELSZÖVETKEZETE, A RÁKOSSZENTMIHÁLYI SPORTTELEP, A RÁKOSSZENTMIHÁLYI IPARTÁRSULAT, AZ ANNA-TELEP EGYESÜLET, A POLGÁRI DALKÖR ÉS A RÁKOSSZENTMIHÁLYI KERÉKPÁROS KÖR HIVATALOS LAPJA.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Rákosszentmihály,

Rákosi-út 61.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Felelős szerkesztő:

BALÁZSOVICH ZOLTÁN.

Előfizetési ár: Egész évre . . . . . 8 kor
Fél évre . . . . . 4 c
Negyed évre . . . . . 2 c

EGYES SZÁM ARA 20 FILLÉR.

Hirdetéseket felvesz a kiadóhivatal.

Egy egyhasábos petítség ára 20 fillér.

Villamos világítás.

A Rákos vidéke villamos világításának életbe vágó fontosságú ügyében hatalmas lépés történt e hét elején.

Mint mult számunkban előre jeleztük, a Ganz-társaság az érdekeltek elé terjesztette a villamos világítás berendezésére vonatkozó terveket, melyeket a három érdekelt helység Rákosszentmihály, Rákosliget és Mátyásföld megjelent képviselője nagy érdeklődéssel fogadott s nagyjából meg is vitatott.

Arról, hogy milyen jelentőségű dolog lenne a villamos világítás berendezése, nincs mit tárgyalnunk. A vak is látja, tudja, érezi. Magukra a konkrét tervekre vonatkozólag ez idő szerint még mindenestre kissé korai lenne a beható kritika alkalmazása. Fentartjuk azt a legközelebbi alkalomra, midőn bővebb megvitatás és érlelés után alkothatjuk meg véleményünket. Egyelőre teljes részletességgel és pontossággal beszámolunk a nagyérdekű tényekről, amelyek most mindhárom helység lakosságát és vezetőségét állandóan foglalkoztatják.

Február 24-én, hétfőn délután a Ganz-társaság képviselőjében Ripka Ferencz dr. ügyész, vezértitkár, szföv. bizottsági tag és Nagy Tibor mérnök jelentek meg Rákosszentmihály községének tanácskozó termében, hol községünk előljáróságának meghívására nagy számban gyűltek össze az érdekeltek képviselői. Mátyásföld képviselőjében Palágyi Kálmán, az egyesület ügyvezető elnöke, Földes Gábor titkár, Töttössy István pénztáros, Perndl Flóris, Földes Géza és Hoffmann János. Rákosliget község részéről pedig Bellei Géza jegyző, Werneske Frigyes h. községi bíró, Boros Arthur és Stetri Mór községi előljárók jelentek meg. Végre pedig Rákosszentmihály község részéről Hauser Gyula bíró, Krenedits Sándor főjegyző, Pálfi János, Schvarczl József, Kneif Endre képviselőtestületi tagok, Marton Gá-

bor előljárósági tag és Balázsovich Zoltán, a »Rákos Vidéke« szerkesztője vettek részt az értekezleten.

Ripka Ferencz dr. ismertette a Ganz-társaság eddigi előkészítő munkálatait. Elmondta, hogy a Gödöllőn 550000 korona költséggel létesített villamfejlesztő telep arra hivatva készült, hogy az egész nagy környék villamvilágításának szükségletét ellássa. A társaság foglalkozott is a Gödöllőről kiinduló nagy körvezeték létesítésével, mely Isaszegh, Péczel, stb. községeken át behálózta volna az egész nagy vidéket; a legtöbb helyen mutatkozott is hajlandóság úgy a köz, mint a magánvilágítás berendezése iránt, a vállalat megpróbált különféle megoldásokat is, de kénytelen volt végre is átlátni, hogy a nagykörvezeték létesítése elháríthatatlan akadályokba ütközik. Óriási beruházást igényel és a jövedelmezősége kellőleg nem biztosítható, már pedig sem a Ganz társaság nem hajlandó kockázatos vállalkozások kalandjaiba bocsátkozni, sem pedig nem akar ilyenekbe másokat, annál kevésbé községeket bele vinni. A nagy körvezeték vonalán Isaszeg fogyasztása alig lenne több a semminél, Péczel csak nyári fogyasztónak lenne tekinthető, Rákosszabab rendkívül gyenge, Rákoskeresztur helyzete pedig nagyon kedvezőtlen. Nagy terjedelme vagy 200.000. korona befektetést igényelne, melylyel szemben legfeljebb 3-4-500. lámpa fogyasztására lehetne számítani s így a vállalkozás pénzügyileg jövedelmezőnek nem tekinthető. A nagy holttőke jövedelmét mivel sem biztosíthatnák s így bár igazán sajnálattal, de le kellett mondani a tervről, mind a mellett, hogy egyes községek igazán áldozatrakész szívességgel fogadták annak eszméjét s egyesek, mint például Csömör, minden lehető megtettek, hogy a megoldást megkönnyítsék.

Végre is három helység: Rákosszentmihály és Rákosliget nagyközségek és Mátyásföld telepe maradt meg a komoly számítás keretében, — a melyekkel a megoldás sikeresen keresztülvihető.

Főkérdés természetesen a vállalat finanszírozása, a miben a Ganz társaság a községeknek kezükre akar járni, főként azzal, hogy garanciájával a kockázatot vállalja magára.

A tett számítások szerint a három községnek a gödöllői teleppel való összeköttetése létesítésére a távvezeték, a hozzátartozó berendezéssel együtt 165.000 korona költségébe kerülne. Még pedig Rákosszentmihályra esnék 65000, Rákosligetre és Mátyásföldre pedig egyenként 50000. korona. Ezenkívül a községek belső hálózata, a transformátorokkal, csatlakozó vezetékkel és minden más berendezéssel, Rákosszentmihályon 135000. kor. a másik két helyen egyenként 115000 korona költséget igényel úgy, hogy az összes beruházási tőke Rákosszentmihályon 200000 korona. Mátyásföldön és Rákosligeten egyenként 165000. korona lenne.

E berendezés ellátná a három hely közvilágítását még pedig Rákosszentmihályon 200, Rákosligeten 100 és Mátyásföldön 80 drb. (utóbbi helyen télen csak fele számban égő) 40 gyertyafényű, új rendszerű, Wolfram féle izzólámpával, a melyek fénye körülbelül olyan, mint az ujonnan fel tett, Auerégős gázlámpásé.

A beruházási költség megszerzésére két alternatív terv kínálkozik. Az egyik, hogy a szükséges összeget a helység amortizációs kölcsönként felveszi. Így például, Rákosszentmihály felvesz világítási kölcsön címén 200000 koronát, a melynek fejében a Ganz társaság elkészíti a teljes berendezést, mely nyomban a község tulajdona lesz. Viszont azonban a társaság ugyanezt ötven évre bérbe veszi a községtől évi 10000, korona bérért, a mely összeg az 5 százalékos amortizációs törlesztésre teljes és tőkéletes fedezetet nyújt.

Kötelezi magát a társaság, hogy a vezetékét állandóan jókarban tartja, viseli a fentartás költségeit s ugyan olyan jó állapotban adja vissza, a hogy azt leltár mellett átvette.

A magánosok fogyasztásának jövedelme a vállalatot illeti, illetve a gödöllői telep jövedelmét alkotja, azonban a résztvevő községek abból, a beruházási tőke hányada szerint részesülnek. A jövedelem megállapításának ellenőrzésére, a Gödöllői község részéről kiküldött három tagú bizottság kiegészítésül, mindhárom érdekelt község egy-egy megbízottat küld ki s e hat tagú bizottság ellenőrzi a vállalat Gödöllőn folytatott könyvvizetését.

A jövedelem-részesedés a Ganz társaság és Gödöllő között létrejött jelenlegi szerződés szerint 50-50 százalékos arányban történik. — ha pedig a három helység a kötelekbe belép, a Ganz társaság megelégszik 40 százalékkal, a fenmaradó 60 százalékot pedig Gödöllő kapja és megosztja a többi három társával a beruházási tőke hányadának arányában.

A vállalat a közvilágítással kapcsolatos minden szolgáltatást ellát. Gondoskodik a fotometrálo készülékekről s minden szükségéről. A község azonban a közvilágítás ilyen módon való ellátásáért évi átlányt fizet a vállalatnak. Ez az átlány a fentebb jelzett mértékű közvilágítás fejében Mátyásföldön 2000 Kor. Rákosligeten 4000 Kor. és Rákosszentmihályon 8000 kor. Ez a tényleges terhe a helységnek, a melyre közpénztárból, közönségétől kell megszereznie a szükséges fedezetet. Viszont azonban a vállalat haszonrészesedéséből eredő jövedelem ennek a tehernek az apasztására van hivatva.

Meg kell még jegyezni, hogy a beruházási kölcsön megszerzésének költsége a beruházási összegben bennefoglaltatik s így külön kiadást nem jelent. A Ganz társulat tárgyalat alkalmas pénzintézettel s jelentheti, hogy a kölcsön megszerzése akadályba nem ütközik, csak Mátyásföldönél, mely nem

község, merül fel némi formai kérdés, mely még megoldásra szorul. Itt egyelőre Czinkota község vagy a vármegye garanciáját kívánják.

A másik módokat a megoldásnak, hogy a beruházási tőkét nem kölcsön útján szerzik meg, hanem olyanformán, hogy az érdekelt község valamely pénzintézethetnél kötelezi magát, hogy közvilágítási költség címén évi 10000 koronát fizet. Ezt a Ganz társaság ott tőkésíti s megkapja a beruházáshoz szükséges tőke összegét. Ebben az esetben a vállalat biztosítja a községet, hogy a közvilágítás céljára kötelezett átlányánál nagyobb teher nem fogja sújtani, hanem pl. Rákosszentmihály, mely 8000 kor. átlányt kötelez csak ezt fizeti; a még szükséges 2000 koronát a Ganz cég garantálja olyanformán, hogy a község jutalékrészesedése a gödöllői főtelepből legalább is ennyi lesz; ha kevesebb lenne, a különbözetet a Ganz-társaság pótolja. Ez az ugynevezett járadék biztosítás, mely lényegében szintén nem más, mint burkolt kölcsönügylet s csak a forma tetszetősebb volta szerez neki híveket, Gyöngyös város ilyen módon létesítette közvilágítását.

A résztvevők érdekeinek biztosítására beleegyezik a Ganz-társaság, hogy tíz év elteltével bármelyik résztvevő megszüntethesse a bérletet s azontul maga vásárolja a főtelepből az áramot s adhassa el a saját hasznára a magánfogyasztóinak. Így a község veheti az áramot a termelési költségen kívül hektowattóránként 3 fillérért s eladhatja 6 fillérért, amiből a község tetemes jövedelmet biztosíthat magának. Huszonöt év múlva pedig egészen fel is bonthatja a szerződéses viszonyt a gödöllői főteleppel is.

Nagyon kedvezőek a magánosok számára az áramszolgáltatás feltételei, amennyiben hektowattóránként 6 fillérért kötelezik az áramszolgáltatást a szénszálas, eddig használatos világító testekre, — az új fémszálas (Justh—Wolfram) lámpák számára pedig, melyekből a legkisebb ez idő szerint 25 gyertyafényes, 7 fillérért szállítják az áramot, amit az okol meg, hogy e lámpák a szénszálasokkal szemben 70 százalékkal kevesebb áramot fogyasztanak. Ez a világítás 30 százalékkal olcsóbb a petróleumnál, mert négy Wolfram lámpa világítása egy órára 7 fillérbe kerül.

Az áramórákat a vállalat szolgáltatja, költségük benne van a beruházás költségében. A magánfogyasztó az órákért kölcsöndíjat nem fizet. Ugyiszintén díjtalan és a vállalatot terheli a csatlakozó vezeték elkészítése, úgy, hogy a magánfogyasztó csakis a háza belsejében levő berendezés költségét viseli. Ezt ott készítheti el, ahol akarja, semmi kötelezettség ez irányban nem terheli, a szabad verseny előnyeit mi sem korlátozza. A Ganz-társaság egyébként kész olcsó és hosszú részletfizetésre a berendezés elkészítését elvállalni, hogy ezzel is minél több magánfogyasztó csatlakozását biztosítsa.

Ipari célokra, motorok hajtására még lényegesen olcsóbb árakat kínál a vállalat. Ezek az árak olcsóbbak, mint a budapestiek. Ugyanis csak nappal, a rendes világítási kalendárium szerinti világításon kívüli időben hektowattóránként 2 fillérért, egyébként pedig 3 fillérért szállítják az áramot s ezenfelül még külön kedvezményt adnak az 1000 órán felül fogyasztónak, aki csak 1.5 fillért fizet hektowattóránként.

A gödöllői szerződésben van még egy megszorító feltétel, mely azonban aligha okozhat valami nehézséget. A gödöllői telep ugyanis egyelőre csak este szolgáltat áramot, nappal pedig csak abban az esetben, ha egy évre legalább 8000 kor. nappali fogyasztás nyer biztosítást. Ez könnyen meg lesz, ha — mint nagyon ajánlatos — a kutak szivattyuzására, kert locsolásra (vizvezetékre) használják az áramot.

E tekintetben különben küszöbön áll, hogy a gödöllői udvari szivattyutelep áttér a villamos rendszerre, ami egymagában biztosítja a szerződésben kikötött minimális fogyasztást. A rákosligeti szivattyutelep bekapcsolása pedig megkétszerezi azt.

A nagy érdeklődéssel fogadott ismertetés után élénk eszmecsere fejlődött ki a tervek dolgában.

Palágyi Kálmán Mátyásföld részéről a pénzügyi rész sürgős megoldását óhajtja, hogy a márczius 15-iki egyesületi közgyűlés már érdemlegesen foglalkozhasson a kérdéssel.

Hauser Gyula rákosszentmihályi bíró az árak állandó biztosítását kívánja, ami községi szabályrendelet útján történik meg.

Boros Arthur Rákosliget részéről a távvezeték (fő-vezeték) költségeit szeretné az érdekelt községek terhéről levenni, de aggályát eloszlatja a felvilágosítás, hogy ez esetben a fő-vezeték a telep gépberendezésének befektetési költségét helyettesíti.

Stetri Mór indítványát elfogadják. E szerint újabb község bekapcsolása esetén a térben aránylagosan részesítendő lesz.

Ripka dr. megjegyzi, hogy új fogyasztó jelentkezése csak előny és hasznos, mert a részes községek a nagyobb fogyasztás után nagyobb jövedelemben, illetve haszonban részesedhetnek. Kiválás esetén a fő-vezeték beruházási költsége ugyan elvész, de a község a jövedelemben tovább is részesedik a beruházási tőke hányada arányában.

Arra a felmerült kérdésre, hogy a lámpák vagy gépek tökéletesedése esetén a felmerülő költség nem okoz-e aránytalan terhet, azt a felvilágosítást nyújtja, hogy újabb találmányok csak abban az irányban várhatók, hogy a világító testek nagyobb fényerő mellett kevesebb áramot fogyasztanak. Az ilyen beruházás költsége mindenkor kifizeti önmagát. Nevézetes példa erre Temesvár városa. Az első volt a kontinensen, amely a villamos közvilágítást berendezte. A régi kezdetleges gépeket, lámpákat mind újakkal cserélték fel már egytől-egyig, de mindez a fogyasztásból eredő haszonban bő fedezetet talált. Nagybecskerekben is a megtakarítás fedezi a beruházás költségeit.

Balázsovich Zoltán azt óhajtja, hogy a beruházás költségéből Rákosszentmihály egész területe (az Anna-, Árpád- és Szentgyörgy-telep is) bekapcsolassék a közvilágítás hálózatába.

Több részletkérdés megvitatása után az értekezlet abban állapodott meg, hogy a Ganz-társaság a hallottak alapján elkészíteti a részletes terveket és szerződés tervezetet s ezt megküldi az érdekelt községeknek, amelyek beható számadásokat tesznek, a dolgot megvitatják, a szükséges fedezetről gondoskodnak s a terveket úgy viszik önkormányzati szerveik döntése elé.

HIREK.

Eljegyzés. Fettich György, a Magyar agrár és járadékbank osztályfőnöke, eljegyezte Vácson, Tápay Olgát, Tápay Lujza volt rákosszentmihályi állami tanítónő kedves és bájos nőtestvérét.

Márczius 15. A »Rákosszentmihályi Kör« szombaton este, Pálfi János elnöklete alatt tartott választmányi ülésén elhatározta, hogy a márczius 15-iki szabadság-ünnepet ez évben a megszokottnál nagyobb fényvel üli meg, amit a hatvanadik évforduló is időszerűvé tesz. Márczius 15-ike vasárnapra esik, akkor este tartja a kör ünnepélyét az Engelbrecht-vendéglő összes helyiségében. Az ünnepi beszéd tartására a kör Krenedits Sándor főjegyzőnkert kérte fel, aki ez alkalommal fog először sze-

repelni nálunk mint ünnepi szónok. A beszéden kívül hazafias szavak diszítik az ünnep sorrendjét. A kör külön meghívókat küld szét a hazafias ünnepre, melyen teljes számban elvárja tagjait és vendégeit. Belépő-díj természetesen nincs.

Állatvizsgálatok. A rendes hivatalos állatvizsgálatokat, felsőbb rendűket következében ezentúl nagyobb alaposítással kell fogantatítani s kiterjesztik a juhokra, kecskékre, és sertésekre, Csakis a szopósborjúk mentesek a vizsgálat alól. — Járásunkban a vizsgálatok határidejét a következőképen állapította meg a hatóság: Márczius 6-án reggel fél 8 órakor Kerepes (ló és marhavizsg.), márcz. 7-én reggel 8 órakor Kistarcsa (ló és marhavizsg.), márczius 9-én reggel 8 órakor Nagytarcsa (ló és marhavizsg.), márczius 10-én esetleg; márczius 11-én reggel 8 órakor Csömör (ló és marhavizsg.), márcz. 12-én reggel 8 órakor Csömör (ló és marhavizsg. folytatása). Márczius 13-án reggel 8 órakor Rákosszentmihály (ló és marhavizsg.), márcz. 16., 17. és 18-án Czinkota (ló és marhavizsg.), márcz. 19. és 20-án reggel 8 órakor Rákoskeresztur (ló és marhavizsg.), 21-én d. e. 12 óráig; márcz. 21-én d. u. 2 órakor Rákosliget (ló és marhavizsg.), márcz. 23. és 24-én Rákoscsaba (ló és marhavizsg.)

Tulipán-kabaré — Czinkotán. Beniczky né. Bathy Ány Ilona grófnőnek, a czinkotai társaság jótévő angyalának védősége alatt pompásan sikerült kabarét rendeztek szombaton este a czinkotai Tulipán szövetség karácsonyfaalapja javára, a Sopronyi-vendéglő helyiségeiben, melyek zsufolásig megteltek válogatott közönséggel. Az áldozatkészségben mindenkor előjáró grófnőn kívül a Magyar gazdaszonyok czinkotai árvaházának tanári testülete valamint a község és környék intelligenciája sereglett össze a mulatságra. Megjelent ott Romeser Vilmos járási szolgabíró is. Muzsik dr. közigazgatási gyakorokkal s élénk részt vett a kedves mulatozásban. A kabaré ötletes konferenciája Neoschil Toto volt, ki ebben a minőségében, valamint ügyes kupléival egyaránt sok derűtséget keltett. Fekete István tréfás városligeti alakjával, ugyszintén elmés, saját szerzeményű kupléival nevetette meg a közönséget, mely nem volt fukar elismerésének zajos nyilvánításában. Ügyes szindarabot is mutatott be Körmeny Kálmánné, Gyöngyössy Bözsike, Lázár Ernő és Fekete Pista, derűs, kerek, összevágó előadásban. — Gyöngyössy Erzsike Aradról jött kedves vendégeül a társaságnak, mely nem győzte ünnepelni magánének számait, szép hangját, ügyes előadását. Neoschil kísérte zongorán teljes korrektséggel. Schaller Gusztáv mint naturalista művész mutatkozott be s remekül játszott zongorán magyar darabokat. Adámffy Pál sikerült részeg karikatúrája rekesztette be a vidám műsort. Adámffyt is megérdemelt módon ünnepelték, az övé volt a rendezés gondjainak oroszlánrésze is. A kedves estély 200. korona tiszta jövedelmet eredményezett a jótékony cél javára.

A Sporttelep ülése. Mint már mult számunkban is jeleztük, a Rákosszentmihályi Sporttelep választmányja, márczius 4-én, szerdán, este 7 órakor tartja ez idej első ülését, Budapesten, a kálvária-téri Stöckl-vendéglő külön helyiségében. A fontos tárgyakban bővelkedő ülésre a Sporttelep elnöksége ez uton is meghívja az érdekelteket.

Megszűnt járvány. Ragályos betegségek miatt a rákosszentmihályi I. számú iskolában egyideig az előadások szüneteltek. Miután a járványos bajok megszűntek, a főszolgabírói hivatal 1482